

Statut

VISOKOG KOMESARIJATA
UJEDINJENIH NARODA
ZA IZBJEGLICE

UNHCR

VISOKI KOMESARIJAT UJEDINJENIH NARODA ZA IZBJEGLICE

REZOLUCIJA GENERALNE SKUPŠTINE 428 (V)
OD 14. DECEMBRA 1950.

☪

STATUT VISOKOG KOMESARIJATA
UJEDINJENIH NARODA ZA IZBJEGLICE

☪

SA UVODNIM NAPOMENAMA
VISOKOG KOMESARIJATA
UJEDINJENIH NARODA
ZA IZBJEGLICE (UNHCR)

UVODNE NAPOMENE

VISOKOG KOMESARIJATA UJEDINJENIH NARODA ZA IZBJEGLICE (UNHCR)

U Rezoluciji 319 (IV) od 3. decembra 1949. godine, Generalna skupština Ujedinjenih naroda odlučila je da uspostavi Visoki komesarijat za izbjeglice počevši od 1. januara 1951. godine.

Statut Visokog komesarijata Ujedinjenih naroda za izbjeglice usvojila je Generalna skupština 14. decembra 1950. godine kao Aneks Rezolucije 428 (V). U ovoj Rezoluciji, na strani 6, Skupština poziva sve vlade da suraduju sa visokim komesarom u obavljanju funkcija koje su u njegovoj nadležnosti. U skladu sa Statutom, rad visokog komesara je humanitaran i socijalan, te apsolutno nepolitičkog karaktera.

Funkcije visokog komesara su definisane Statutom i raznim rezolucijama koje je Generalna skupština naknadno donosila. Rezolucije koje je usvojila Generalna skupština i Ekonomsko i socijalno vijeće, a koje se odnose na Visoki komesarijat, dostupne su na CD-ROM-u UNHCR-a "RefWorld".

U skladu sa stavom 4. Statuta, Ekonomsko i socijalno vijeće¹ je formiralo Savjetodavni komitet za izbjeglice, koji je kasnije rekonstituisan u Izvršni komitet Fonda Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNREF).² Potonji je zamijenjen 1958. godine Komitetom za Program Visokog komesarijata.³

Članove Izvršnog komiteta bira Ekonomsko i socijalno vijeće na najširem mogućem teritorijalnom osnovu od onih država koje su pokazale interesovanje i želju za rješavanje izbjegličkih problema. U okviru svojih nadležnosti, Izvršni komitet, između ostalog, revidira i odobrava program materijalne pomoći Visokom komesarijatu, te na zahtjev visokog komesara pruža savjet o obavljanjem njegovih funkcija u skladu sa Statutom.

---

1 Rezolucija Ekonomskog i socijalnog vijeća 393 (XIII) B od 10. septembra 1951. godine.

2 Rezolucija Ekonomskog i socijalnog vijeća 565 (XIX) od 31. marta 1955. godine, usvojena u skladu sa Rezolucijom Generalne skupštine 832 (IX) od 21. oktobra 1954. godine.

3 Rezolucija Generalne skupštine 1166 (XII) od 26. novembra 1957. i Rezolucija Ekonomskog i socijalnog vijeća 672 (XXV) od 30. aprila 1958.

Izvršni komitet su prvobitno sačinjavale 24 države. Do 1996. godine, članstvo je poraslo na 50 država i čine ga: Alžir, Argentina, Australija, Austrija, Bangladeš, Belgija, Brazil, Danska, Etiopija, Filipini, Finska, Francuska, Grčka, Islamska Republika Iran, Italija, Izrael, Japan, Kanada, Kina, Kolumbija, Liban, Lesoto, Madagaskar, Mađarska, Maroko, Namibija, Nigerija, Nikaragva, Nizozemska, Norveška, Njemačka, Pakistan, Ruska Federacija, Sjedinjene Američke Države, Somalija, S.R. Jugoslavija, Sudan, Španija, Švajcarska, Švedska, Tajland, Tanzanija, Tunis, Turska, Uganda, Vatikan, Venecuela i Zair.

Prvi visoki komesar Ujedinjenih naroda za izbjeglice bio je Gerrit J. van Heuven Goedhart iz Nizozemske (1951. – 1956.). Poslije njega su došli Ogast R. Lindt iz Švajcarske (1957. – 1960.), Felix Schnyder iz Švajcarske (1961. – 1965.), Sadruddin Aga Khan iz Irana (1966. – 1977.), Poul Hartling iz Danske (1978. – 1985.), Jean-Pierre Hocké iz Švajcarske (1986. – 1989.) i Thorvald Stoltenberg iz Norveške (od januara 1990. do novembra 1990. godine). Trenutni visoki komesar za izbjeglice je Sadako Ogata iz Japana, koja je stupila na dužnost 18. februara 1991. godine.

Sjedište UNHCR-a se nalazi u Ženevi, Švajcarska. Visoki komesar je imenovao svoje predstavnike i korespondente u preko 120 zemalja širom svijeta.

Ženeva, mart 1996. godine

REZOLUCIJA GENERALNE SKUPŠTINE 428 (V)
od 14. decembra 1950. godine

GENERALNA SKUPŠTINA,

U skladu sa svojom rezolucijom 319A (IV) od 3. decembra 1949. godine.

- 1.** Usvaja aneks ove rezolucije, kao Statut Visokog komesarijata Ujedinjenih naroda za izbjeglice.
- 2.** Poziva vlade na suradnju sa visokim komesarom Ujedinjenih naroda za izbjeglice u obavljanju njegovih funkcija koje spadaju u nadležnost njegovog Komesarijata, posebno tako što će:
  - (a) postati ugovornice međunarodnih konvencija koje osiguravaju zaštitu izbjeglica i preduzimati neophodne provedbene mjere u skladu sa tim konvencijama;
  - (b) sklopiti posebne ugovore sa visokim komesarom radi izvršenja mjera sračunatih radi poboljšanja situacije u kojoj se nalaze izbjeglice i smanjenja broja onih koji traže zaštitu;
  - (c) prihvatati izbjeglice na svoju teritoriju ne isključujući ni one koji spadaju u najsiromašnije kategorije;
  - (d) pomagati visokom komesaru u njegovim nastojanjima da unaprijedi dobrovoljan povratak izbjeglica;
  - (e) unapređivati asimilaciju izbjeglica, posebno kroz olakšanje njihove naturalizacije;
  - (f) omogućiti izbjeglicama da dobiju putna i ostala dokumenta koja se u normalnim okolnostima izdaju strancima od strane njihovih nacionalnih vlasti, posebno dokumenta kojima se olakšava njihovo preseljenje u treću zemlju;
  - (g) omogućiti izbjeglicama da prenesu svoju imovinu, a posebno onu neophodnu za preseljenje u treće zemlje;

(h) davati informacije visokom komesaru o broju izbjeglica i situaciji u kojoj se nalaze, te zakonima i propisima o izbjeglicama.

3. Zahtjeva od generalnog sekretara da ovu rezoluciju, zajedno sa pratećim aneksom, pošalje i državama koje nisu članice Ujedinjenih naroda, kako bi sa njima uspostavili suradnju u cilju njenog sprovođenja.

ANEKS

STATUT VISOKOG KOMESARA
UJEDINJENIH NARODA ZA IZBJEGLICE

POGLAVLJE I

OSNOVNE ODREDBE

- 1.** Visoki komesar Ujedinjenih naroda za izbjeglice, ovlašten od strane Generalne skupštine preuzima, pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda, funkciju osiguranja međunarodne pomoći onim izbjeglicama koje su obuhvaćene ovim Statutom, te iznalaženja trajnih rješenja za izbjegličke probleme na način da pomaže vladama i, zavisno od odobrenja određene vlade, privatnim organizacijama kako bi se olakšao dobrovoljni povratak takvih izbjeglica ili njihova asimilacija u nove nacionalne zajednice.

U vršenju svojih funkcija, preciznije – kada nastanu problemi, naprimjer, u vezi sa bilo kakvim kontroverzama koje se tiču međunarodnog statusa ovih osoba, visoki komesar će tražiti mišljenje savjetodavnog komiteta za izbjeglice ukoliko je on oformljen.
- 2.** Posao visokog komesara je apsolutno nepolitičkog karaktera. Njegov rad je humanitaran i socijalan te se, po pravilu, odnosi na izbjegličke skupine i kategorije.
- 3.** Visoki komesar će slijediti upute koje mu daje Generalna skupština i Ekonomsko i socijalno vijeće.
- 4.** Nakon što čuje stavove visokog komesara o određenoj temi, Ekonomsko i socijalno vijeće može donijeti odluku da formira savjetodavni komitet za izbjeglice koji će se sastojati od predstavnika država članica i država koje nisu članice Ujedinjenih naroda, a koje će biti izabrane od strane Vijeća na osnovu njihovog pokazanog interesovanja i posvećenosti izbjegličkim problemima.
- 5.** Generalna skupština će najkasnije na svom osmom redovnom zasjedanju preispitati aranžmane za Visoki komesarijat kako bi se utvrdila potreba postojanja Komesarijata nakon 31. decembra 1953. godine.

POGLAVLJE II

FUNKCIJE VISOKOG KOMESARA

6. Nadležnosti visokog komesara se proširuju na:

A. (i) svakoga ko se smatra izbjeglicom prema sporazumima od 12. maja 1926. ili 30. juna 1928. godine, ili prema konvencijama od 28. oktobra 1933. i 10. februara 1938. godine, kao i prema Protokolu od 14. septembra 1939. ili Ustavu Međunarodne organizacije za izbjeglice.

(ii) svakoga ko se usljed događaja koji su se odigrali prije 1. januara 1951. godine i osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili svojih političkih ubjedenja nalazi izvan zemlje svog državljanstva i ko ne može, ili zbog tog straha ili iz razloga izvan lične koristi, ne želi da se stavi pod zaštitu te zemlje; ili ko, s obzirom da nema državljanstvo, a zbog gore navedenih razloga se nalazi izvan zemlje svog bivšeg stalnog mjesta življenja, ne može ili zbog tog straha ili iz drugih razloga izvan lične koristi, ne želi da se u nju vrati.

Odluke o nadležnosti koje je donijela Međunarodna organizacija za izbjeglice za vrijeme svog trajanja neće spriječiti da se izbjeglički status dodijeli osobama koje ispunjavaju uslove iz ovog paragrafa.

Nadležnosti visokog komesara će se prestati primjenjivati na bilo koju osobu definisanu u gore navedenom stavu **A**:

- (a) Ako se ta osoba dobrovoljno ponovo stavila pod zaštitu zemlje čije državljanstvo ima; ili
- (b) Ako je ta osoba, nakon gubitka svog državljanstva, isto ponovo dobrovoljno primila; ili
- (c) Ako je ta osoba stekla novo državljanstvo i uživa zaštitu zemlje čije je državljanstvo stekla; ili
- (d) Ako se ta osoba dobrovoljno vratila da bi se ponovno nastanila u zemlji koju je napustila ili izvan koje je živjela iz straha od proganjanja; ili

- (e) Ako, s obzirom da su prestale postojati okolnosti usljed kojih je ta osoba bila priznata kao izbjeglica, ona više ne može navesti druge razloge osim svoje lične koristi u cilju daljeg odbijanja zaštite zemlje čije državljanstvo ima. Ne može se pozivati na razloge čisto ekonomske prirode.
- (f) Ako se radi o osobi bez državljanstva koja, pošto su prestale postojati okolnosti usljed kojih joj je priznat izbjeglički status i pošto se može vratiti u zemlju svog bivšeg stalnog mjesta življenja, više ne može navoditi druge razloge osim svoje lične koristi u cilju daljeg odbijanja povratka u tu zemlju.

B. Bilo koju osobu koja se nalazi izvan zemlje svog državljanstva, ili ako nema državljanstvo onda izvan zemlje svog prethodnog uobičajenog mjesta življenja, usljed osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, religije, nacionalnosti ili političkog mišljenja i koja ne može ili zbog tog straha ne želi da se stavi pod zaštitu zemlje čije državljanstvo ima ili, ako se radi o osobi bez državljanstva, da se vrati u zemlju svog prethodnog uobičajenog mjesta življenja.

7. Podrazumijevajući da se nadležnost visokog komesara kako je to definisano u prethodnom paragrafu **6.** neće primjenjivati na osobu:

- (a) koja je državljanin više od jedne zemlje osim ako ne zadovoljava odredbe prethodnog paragrafa u odnosu na svaku zemlju čiji je državljanin; ili
- (b) kojoj su nadležni organi zemlje gdje se nastanio priznali prava i obaveze koji proizilaze iz činjenice posjedovanja državljanstva te zemlje; ili
- (c) koja i dalje uživa zaštitu ili pomoć od drugih organa ili agencija Ujedinjenih naroda; ili
- (d) u vezi sa kojom postoje ozbiljni razlozi da se vjeruje da je počinila zločin pokriven odredbama sporazuma o isporučanju ili zločin iz člana 14. stav 2. *Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima*.*

---

* Vidi Rezoluciju Generalne skupštine Ujedinjenih naroda 217A (III) od 10. decembra 1948. godine.

8. Visoki komesar će osigurati zaštitu izbjeglica koje potpadaju pod nadležnost njegovog Ureda tako što će:

- (a) podsticati zaključivanje i ratifikaciju međunarodnih konvencija za zaštitu izbjeglica, nadgledati njihovu primjenu i predlagati njihove izmjene i dopune;
- (b) podsticati kroz specijalne sporazume sa vladama izvršenje svih mjera sračunatih radi poboljšanja situacije u kojoj se nalaze izbjeglice i smanjenja broja onih kojima je potrebna zaštita;
- (c) pomagati aktivnosti vlade i privatnog sektora radi podsticanja dobrovoljnog povratka ili asimilacije u nove nacionalne zajednice;
- (d) podsticati prihvatanje izbjeglica na državne teritorije, ne isključujući ni one iz najsiromašnijih kategorija;
- (e) nastojati dobiti dozvolu da izbjeglice prenesu svoju imovinu, a posebno onu koja je neophodna za njihovo preseljenje u treću zemlju;
- (f) dobiti od vlada informaciju o broju i situaciji u kojoj se nalaze izbjeglice na njihovim teritorijama, te relevantnim zakonima i propisima;
- (g) održavati blisku vezu sa relevantnim vladinim i međuvladinim organizacijama;
- (h) ostvarivati kontakt na način koji on smatra najboljim za rješavanje izbjegličkih pitanja;
- (i) olakšavati koordinaciju aktivnosti privatnih organizacija koje rade za dobrobit izbjeglica.

9. Visoki komesar će se angažovati i u dodatnim aktivnostima, uključujući repatrijaciju i preseljenje u treće zemlje, kako to utvrdi Generalna skupština, u okviru sredstava koja su mu stavljena na raspolaganje.

10. Visoki komesar će upravljati svim fondovima, bilo javnim ili privatnim, koje dobije kao pomoć za izbjeglice, i raspoređivat će ih privatnim i, kada je to prikladno, javnim agencijama koje smatra najkvalifikovanim za upravljanje ovom pomoći.

Visoki komesar može odbiti sve ponude koje ne smatra prikladnim ili koje se ne mogu iskoristiti.

Visoki komesar se neće obraćati vladama za fondove, niti će uputiti neki opšti apel, bez prethodnog odobrenja Generalne skupštine.

Visoki komesar će u svoj godišnji izvještaj uvrstiti i izjavu o svojim aktivnostima iz ove oblasti.

11. Visoki komesar ima pravo da iznese svoje stavove pred Generalnom skupštinom, Ekonomskim i socijalnim vijećem i pomoćnim organima. Visoki komesar podnosi godišnji izvještaj Generalnoj skupštini preko Ekonomskog i socijalnog vijeća: njegov izvještaj će se razmatrati kao zasebna tačka na dnevnom redu Generalne skupštine.

12. Visoki komesar može pozvati na suradnju razne specijalizovane agencije.

POGLAVLJE III

ORGANIZACIJA I FINANSIRANJE

13. Visokog komesara bira Generalna skupština, nakon naimenovanja od strane generalnog sekretara. Uslove za postavljanje visokog komesara predlaže generalni sekretar, a odobrava ih Generalna skupština. Visoki komesar se bira na period od tri godine počevši od 1. januara 1951. godine.

14. Visoki komesar će u toku svog mandata postaviti zamjenika visokog komesara koji nije istog državljanstva kao on.

15. (a) U okviru ograničenja već obezbjedenih budžetskih davanja, visoki komesar imenuje osoblje Visokog komesarijata koje mu je odgovorno za obavljanje svojih funkcija.

(b) To osoblje se bira od osoba koje su posvećene ciljevima Visokog komesarijata.

(c) Uslovi za njihovo zapošljavanje propisani su pravilnikom koji usvoji Generalna skupština, te pravilima tamo proglašenim od strane generalnog sekretara.

(d) Također je moguće uključiti odredbu kojom se dozvoljava zapošljavanje osoblja bez kompenzacije.

16. Visoki komesar će se konsultovati sa vladama zemalja u kojima borave izbjeglice o potrebi imenovanja predstavnika u tim zemljama. U svakoj zemlji koja prizna takvu potrebu, može se imenovati predstavnik koga odobri vlada te zemlje. U zavisnosti od gore navedenog, isti predstavnik može svoju službu obavljati u ime više zemalja.

17. Visoki komesar i generalni sekretar će osmisлити odgovarajuće sporazume za vezu i konsultacije o pitanjima od zajedničkog interesa.

18. Generalni sekretar će visokom komesaru osigurati sva neophodna sredstva u okviru budžetskih ograničenja.

19. Visoki komesarijat je smješten u Ženevi, Švajcarska.

20. Visoki komesarijat se finansira iz budžeta Ujedinjenih naroda. Ukoliko Generalna skupština naknadno ne odluči drugačije, nikakvi drugi troškovi osim administrativnih, neće se snositi iz budžeta Ujedinjenih naroda u vezi sa funkcionisanjem Visokog komesarijata, a svi drugi troškovi koji se tiču aktivnosti visokog komesara finansirat će se od dobrovoljnih priloga.

21. Administracija Visokog komesarijata će biti podvrgnuta finansijskim propisima Ujedinjenih naroda i finansijskim pravilima proglašenim od strane generalnog sekretara.

22. Transakcije koje se tiču fondova Visokog komesarijata podlijezat će kontroli Odbora revizora Ujedinjenih naroda, pod uslovom da odbor može prihvatiti kontrolisane račune od agencija kojima su sredstva dodijeljena. Administrativni aranžmani za staranje nad tim fondovima i njihovo raspoređivanje dogovorit će se između visokog komesara i generalnog sekretara u skladu sa finansijskim propisima Ujedinjenih naroda i pravilima proglašenim od strane generalnog sekretara.

